

Stor – men lille. Isbryderen Oden på Jordens top.

En del af riget

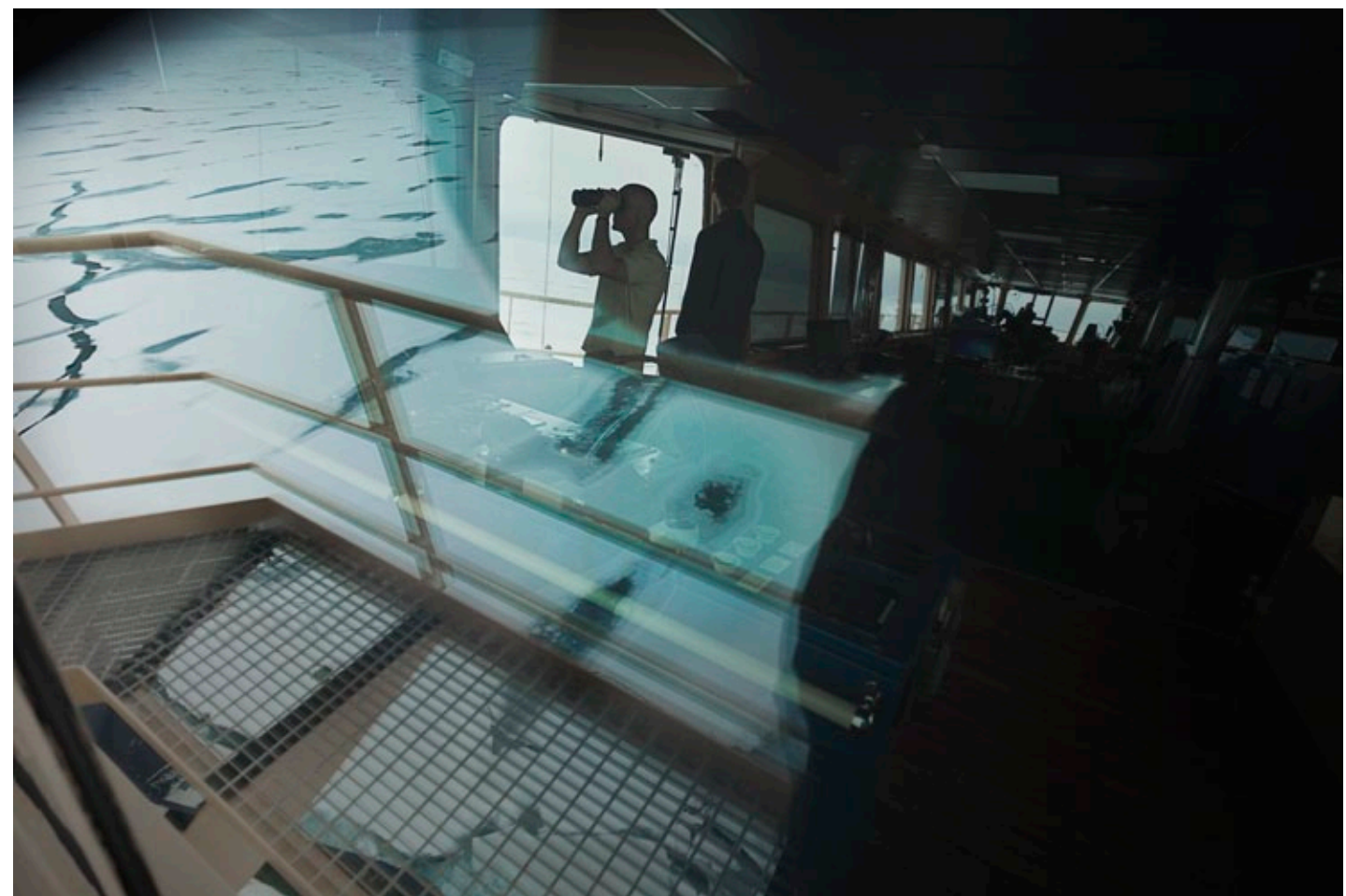
Isbryderen hugger sig vej gennem pakisen med kurs mod Nordpolen. Målet er at bevise, at et kæmpe område i polarhavet tilhører Danmark og Grønland – inklusive Nordpolen. Det kunne lyde som en spøg. Men er det ikke. Vi er med hele vejen for at indsamle klippefaste beviser for, at Nordpolen er dansk.

TEKST **MARTIN BREUM**
FOTO **KENNETH SORENTO**

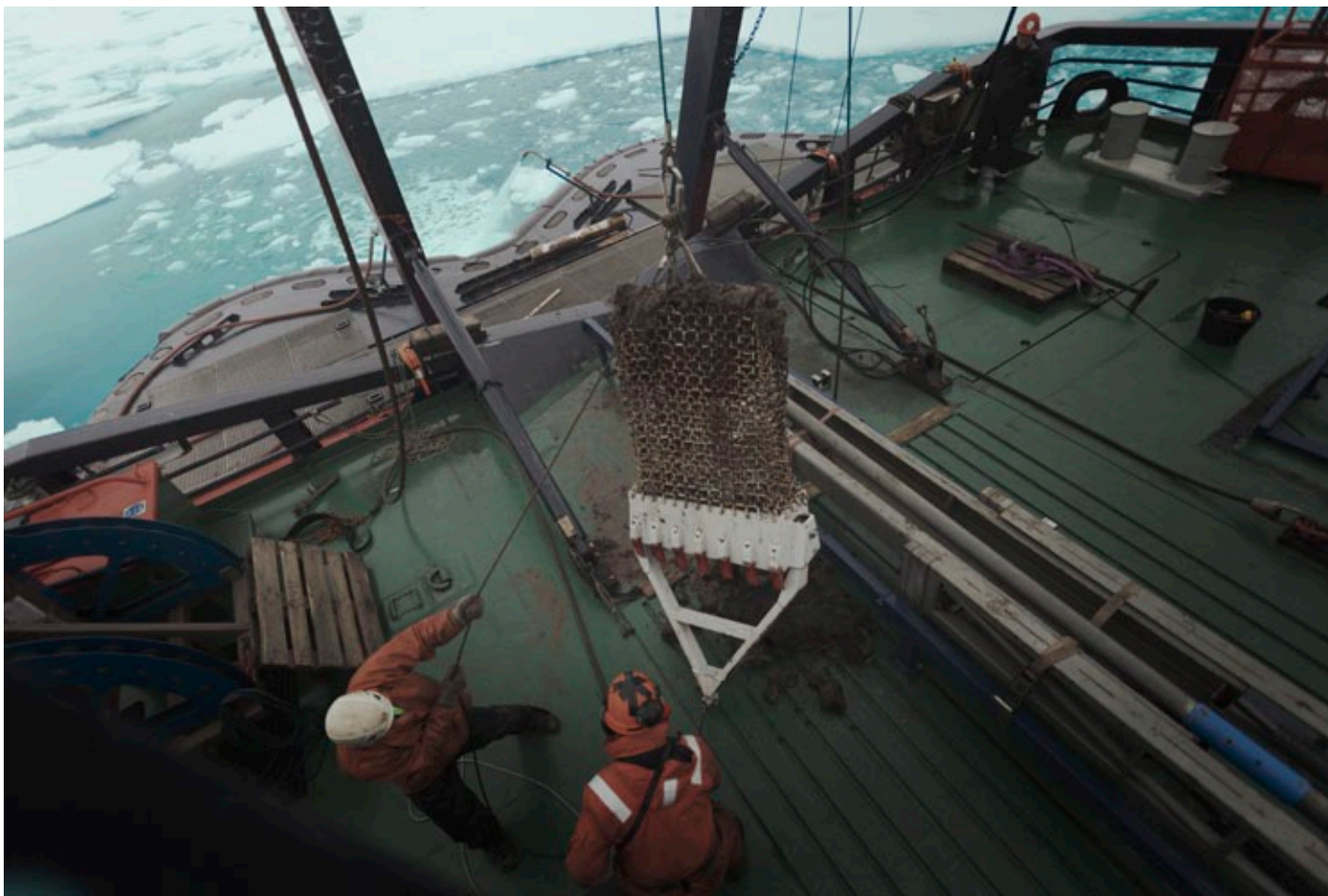
EN KOLD TÅGE blæser ind over agterdækket, men midnatssolen trænger igennem. Vi ser de store sten klart og tydeligt, da de bliver trukket op mellem isflagerne.

Dette er aldrig lykkedes før. Vi står på en isbryder midt i Det Arktiske Ocean tæt på Nordpolen. Klokken er et om natten. For første gang ser de danske forskere med egne øjne en bid af den vældige Lomonosov-bjergkæde, der strækker sig fra Grønland forbi Nordpolen helt til Sibirien under oceanet. Selvom tinderne på Lomonosov-ryggen rækker næsten 3.000 meter op fra havbunden, har bjergene været umulige at nå i havet under polarisen, men nu forsvinder isen.

Ekspeditionsleder Christian Marcussen har ventet nervøst på, at den store jerngrab med fangst fra oceanet skulle komme op. I 2009 prøvede han første gang, men dengang var der ikke bid. Nu er han over stenene, næ-

Smuk – og farlig. Strøm og polarstorme skaber isrygge så voldsomme, at isbryderen ofte må sejle en omvej.

En sen natteime under midnatssolen lander sten og klippestykker på dækket fra Lomonosov-bjerge dybt under havoverfladen.

sten før de ruller ud på dækket. Han får mudder på sin overlevelseshandsker og på hans handsker, hans elefanthue kravler op, hans hjelm sidder skævt, men det ænser han ikke. Han løfter sten efter sten op, sammenligner dem, knækker hjørner af. Han føler på de skarpe kanter, og hans fornøjelse forplanter sig til hele den natlige forsamling af forskere og teknikere på det våde agterdæk.

'Jeg gætter på 100 kilo! Se, de her skarpe kanter. Den her kommer ikke langvejs fra', siger han og mener, at grabben efter al sandsynlighed har revet sten løs fra havbunden. De er ikke slebet glatte som sten, der har rejst langt med havstrømmene. Det tyder på, at han for første gang står med stykker af selve Lomonosov-ryggen i hænderne. De største af stenene har farve og facon som oksestege. 16 timer senere er der bid igen, og denne gang vrister grabben en sten på næsten 90 kilo løs fra bjergryggen.

Stenene bliver vasket og omhyggeligt pakket i poser. En kran løfter den største ned i en kasse. Stenene indgår nu i Christian Marcussens og hans kollegers komplicerede sæt af videnskabelige beviser.

Macussen og hans hold er udsendt af GEUS, De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland. I over 10 år har danske forskere samlet data i Det Arktiske Ocean, fordi Danmark og Grønland vil stille krav til FN om over 150.000 kvadratkilometer af havbunden i Det Arktiske Ocean – inklusive Nordpolen.

Området er mere end tre gange så stort som Jylland, Sjælland og øerne til sammen. De nyfundne sten skal være med til at bevise, at Lomonosov-bjergene hænger sammen med Grønland. Hvis det hele lykkes, vinder Danmark og Grønland retten til alt, hvad her måtte ligge af olie, gas og mineraler under det store stykke havbund. Og Nordpolen bliver en del af kongeriget.

Vores isbryder Oden – eller Odin på dansk – er Skandinaviens største. Den er lejet i Sverige. Danmark har ikke selv isbrydere, der kan klare den metertykke is i Det Arktiske Ocean. I syv uger i august og september 2012 sejler Christian Marcussen og 16 andre danske forskere og teknikere oceanet tyndt for at samle beviser, der kan støtte Danmarks og Grønlands krav. Andre forskere sejler med for at studere, hvordan klodens opvarmning får isen til at forsvinde, og hvordan livet i oceanet forandres, men indsamlingen af beviser er det centrale. Ekspeditionen skal ikke bekæmpe klimaforandringerne. Den skal sikre, at kongeriget Danmark udnytter de chancer, klimaet skaber. Ekspeditionen er den tredje og sidste af sin art. Den kaldes Lomrog III – Lomonosov Ridge Off Greenland.

Når isen slår til

Nogle dage før Nordpolen, slår isen for alvor til. Per Trinhammer, der ►

er forskningstekniker fra Aarhus Universitet, har sammen med kollegerne med kraner og spil lempet et tre hundrede meter langt, tykt kabel med indbyggede mikrofoner ud i den kværnende is i Odens kølvand.

Ud over mikrofonkablet har Per Trinhammer med kranerne sænket en luftkanon ned i havet, så den også bliver trukket efter skibet. Fra agterdækket fylder han kanonen med trykluft. Hver 14. sekund udløses et tryk som i 200 bildæk, og et gigantisk brag runger i oceanet. Om bord på Oden mærkes eksplosionen som dumpe drøn i skroget. Lydbølgerne forplanter sig ned i havbunden 4.000 meter under isen, hvor de støder på havbundens lag af fint sand og døde alger, der kan være flere kilometer dybe.

Lyden bliver kastet tilbage og fanget af mikrofonerne, hvorefter en computer omdanner signalerne til et billede af lagene af sand og grus. I FNs regler spiller lagenes tykkelse en afgørende rolle for, hvor langt ud i oceanet, Danmark og Grønland kan strække sine krav.

Isbryderens 25.000 hestekræfter presser os gennem tætpakket polaris, som mange steder er flere meter tyk. De knuste flager trykkes med høje brag op langs skibet og ud i kølvandet som knivskarpe isskopper. Her tæt på Nordpolen har mange af dem størrelse som mindre parcelhuse.

Pludselig opdager folkene på agterdækket, at luftkanonen ikke virker. I al hast får de kraner og spil i gang, og den tunge luftkanon bliver trukket op af havet, før det kostbare udstyr bliver knust. Per Trinhammer må konstatere, at isen har revet et tommetykt stålgevind over. De tykke elkabler til kanonen er også snittet igennem, som var det spaghetti. Christian Marcussen må opgive målingerne for denne gang, men det hele fortsætter, da Oden igen rammer tyndere is. Klog af skade har Per Trinhammer taget ekstra luftkanoner med.

Skal Nordpolen være dansk?

22. august klokken 23.43 når vi selve Nordpolen, men det sker ikke uden kamp. Da vi kun er to sømil – knap fire kilometer – fra Nordpolen, kalder kaptajnen til samling over Odens højtaleranlæg. Vores to svenske kokke, Andersson og Ekman, går rundt indenfor på broen med kameraer uden på de hvide kokkejakker. Højstilkede vinglas stilles fint på række, og propjerne springer af kold, mousserende hvidvin.

Så tager isen magten igen. Mindre end to kilometer fra Nordpolen må

” Ihiliquas accullaut estionecte parchi cipsum fugit, sedit quat everferunt

Oden give op. Polarvindene og havstrømmene har mast og presset tons-tunge isflager oven på hinanden til en kilometerlang isryg. 12 gange forsøger kaptajnen at bakke og sejle frem og mase Oden igennem isskruningerne, men det går ikke. Til sidst må han trække baglæns og skifte kurs. Vinen har for længst fået stuetemperatur, da vi endelig ad omveje når frem til at skåle ved selve Nordpolen.

Fire isbjørnevagter med tunge rifler går først ned på isen. Så følger besætningen, en grill og pølser til hotdog og så alle forskerne, der først går lidt hvileløse rundt, for hvor går man hen, når man er på Nordpolen?

Midnatssolen bager, ikke en vind rører sig, og det fryser kun en enkelt grad. De høje isskruningerne glimter og stråler. En lille gruppe danskere bliver fotograferet, mens de står på hovedet. Bagefter vil de vende billederne om, så det ser ud som om, de bærer hele kloden på hovedet. Vores norske helikopterpilot stripper til underbukserne og ruller sig i sneen. Trine Kvist-Lassen, der læser geologi i Aarhus, har taget sten med hjemmefra og skrevet sit navn på dem. Nu smider hun dem i vandet. Nogle af os samler mod, trækker overlevelsedragten af og hopper selv i. Saltvand fryser først ved -2°, så vi kommer hurtigt op.

Christian Marcussen kalder til samling. Traditionen siger, at der skal tages et gruppebillede. Alle om bord kan optræde med et flag fra sit hjemland, og et svensk medlem af besætningen flager for sin fodboldklub hjemme i Stockholm, men nu sniger et ekstra lag af betydning sig ind i løjerne. Der er ingen grønlandere med om bord, men Christian Marcussen sørger alligevel for, at det grønlandske flag kommer med på billedet. ▶

▶ **Ihituducimet fugita
cus ipsamet id et
laut et quis cora**

Vigtige beviser: Ekspeditionslederen med et stykke vaskeægte bjergkæde.

Oden i den kolde polartåge. I seks uger ser vi ikke et eneste andet skib.

For Marcussen og hans politiske arbejdsgivere i København er det vigtigt at signalere, at ekspeditionen ikke kun arbejder for Danmark. Lomrog III-ekspeditionen skal også gerne bidrage til, at Grønland føler sig hjemme i Rigsfællesskabet.

Det russiske flag

Nordpolen bliver en fest. Med det politiske liggende bogstaveligt talt under overfladen. 4.300 meter nede rejste to russiske miniubåde i 2007 det russiske flag på havbunden under Nordpolen, for Rusland kræver en del af den samme havbund, som Danmark og Grønland ønsker. Dykket var en fænomenal bedrift, men flaget fik først og fremmest politisk betydning. Billederne af flaget gik straks verden rundt. I Danmark og mange andre lande gøs politikere og militære ledere: Ville Rusland nu erobre Nordpolen på gammeldags facon? Ville russiske krigsskibe følge efter?

Siden har Rusland afvist de nervøse fortolkninger. Ruslands udenrigsminister, Sergey Lavrov, har sammenlignet med det amerikanske flag på månen. Det betød jo heller ikke, at amerikanerne ville eje månen, sagde han. Rusland vil følge FNs regler for grænsedragningen på bunden, ligesom Danmark og Canada, som også stiller krav i området. Da Trine Kvist-Lassen smider sin sten i vandet, spørger hun med, at hun vil forsøge at ramme flaget. En anden joker med, at Christian Marcussens tunge jerngrab måske kan skrabe flaget væk fra havbunden. I sidste ende bliver det dog nok diplomater fra Danmark, Rusland og Canada, der skal forhandle grænserne ved Nordpolen på plads.

Olie eller naturpark

En dag får et par af forskerne besøg af to ismåger. Helikopteren har bragt forskerne ud på isen, og de skinnende fugle er sultne. Forskerne stikker

dem et par Dumle-karameller. Fuglene svirrer rundt mere end 800 kilometer fra nærmeste fastland, men finder alligevel mad, også når der ikke er forskere i nærheden. Islandskabet ser godt og dødt ud, men under isen spræller det af liv. Når Oden brækker isen op, flyger det med lange, brune algerænker. Algerne lever i isens nederste lag. Algerne sørger for mad til resten af Polarhavets fødekæde: Plankton og fisk, der spises af hvaler og sæler, som isbjørnene æder. Russerne har tidligere set en isbjørn 20 kilometer fra Nordpolen.

Ingen ved, om der også er olie her under polen. De første undersøgelser tyder ikke på olie helt her ude i midten af oceanet, men hvem ved? Om bord på Oden er meningerne delte. Nogle synes, at de centrale dele af Det Arktiske Ocean, som ingen endnu ejer, bør være et naturreservat, som blandt andet Greenpeace har foreslået, og i Grønland taler landsstyreformanden, Kuupik Kleist, også om fredning i oceanet. Trine Kvist-Lassen finder tanken urealistisk. Hun mener, vi hellere skal forberede os og få love og miljørestriktioner på plads. Så kan olien hentes op under forsvarlige vilkår, når isen forsvinder, mener hun: 'Jeg håber, der kommer olie ud af det. Og jeg er stolt over at være med, jeg føler mig som en del af historien', siger hun.

Efter syv uger i Det Arktiske Ocean vender vi tilbage til start i Longyearbyen på øgruppen Svalbard nord for Norge. Christian Marcussen og hans kolleger skal hjem og forberede Danmarks og Grønlands krav til FN. Det skal sendes til New York senest i november 2014. Christian Marcussen vil ikke spå om, hvornår grænserne i oceanet er på plads. Der kan gå år, før man ved, om Nordpolen bliver dansk. Først skal FNs eksperter analysere beviserne. Dernæst skal Danmark, Rusland og Canada forhandle. Måske går der fem år. Måske mere. Bliver det i Christian Marcussens levetid? 'Jeg ved det simpelthen ikke,' siger han. ◀◀